Beleidslijn Windenergie

provincie Gelderland

Beleidslijn Windenergie

1. Begrippen

Windturbine	Een door wind aangedreven bouwwerk waarmee energie wordt opgewekt
Windturbinepark	Windpark bestaande uit ten minste drie windturbines, waarbij sprake is van een geografische, technische, functionele of organisatorische samenhang.

Deze beleidslijn verduidelijkt de bedoeling van de provincie met de Visieschets voor het gesprek over Energietransitie, die is opgenomen in de Omgevingsvisie. De beleidslijn beschrijft hoe en waar wij als provincie windturbines gerealiseerd willen zien. Dit beleid verwoord de hiervoor geldende provinciale benadering.

De verordening regelt in welke gebieden of onder welke restricties windturbines niet mogen.

2. Windenergie

Nederland moet voldoen aan de doelstelling die voortvloeit uit de Europese richtlijn hernieuwbare energie. Deze EU-doelstelling voor duurzame energie bedraagt voor Nederland een aandeel van 14% van het totale energiegebruik in 2020. Deze Europese doelstelling is uitgewerkt in het Energieakkoord. In het Energie–akkoord is vastgelegd dat in 2020 minstens 6.000 MW windenergie op land wordt opgewekt.
De provincie Gelderland heeft in IPO verband met het Rijk een akkoord gesloten om 230,5 MW te realiseren op haar grondgebied. Ter uitvoering daarvan moet er voldoende ruimte worden aangewezen voor deze hoeveelheid windenergie, zie paragraaf 4.1 en 4.2 hieronder Daarnaast is voor de periode na 2020 meer windenergie nodig om de doelstelling van energieneutraliteit in 2050 te realiseren.

Het provinciale beleid voor windenergie geldt voor windturbines die niet op gebouwen staan met een horizontale as en drie rotorbladen. Het beleid heeft betrekking op windturbines van alle maten.

Als algemeen uitgangspunt geldt dat het combineren van windturbines met andere, intensieve functies in een gebied de voorkeur heeft. Het kan de beleving van een gebied onderstrepen en concentreert milieueffecten. De voorkeur van de provincie ligt bij de volgende combinaties:
- combinatie met infrastructuur ((water)wegen en railverbindingen);
- combinatie met regionale bedrijventerreinen;
- combinatie met intensiveringsgebieden glastuinbouw;
- combinatie met agrarische productielandschappen.

Indien windturbines niet gecombineerd kunnen worden met de genoemde combinaties en uit onderzoek blijkt dat voldaan kan worden aan een goede ruimtelijke ordening, staat ons beleid realisatie van deze windturbines niet in de weg.

3. Draagvlak en participatie

Voor het bereiken van onze doelstelling vinden wij een goede samenwerking met de Gelderse gemeenten en regio's belangrijk. Op basis van een intensief proces van samenwerking zijn door gemeenten diverse locaties aangedragen voor onze doelstelling, zie de tabel en beschrijving in paragraaf 4.2. Deze locaties hebben daarmee bestuurlijk draagvlak.

Een windturbinepark is gebaat bij een goede samenwerking tussen alle partijen. Het is daarom belangrijk dat partijen die betrokken zijn bij een project meegenomen worden in het totale proces om te komen tot nieuwe locaties voor windenergie, naast de locaties die in paragraaf 4.2 zijn beschreven. Onze ervaring is dat goede participatiemogelijkheden voor belanghebbende partijen tot meer acceptatie en daardoor snellere planvorming kan leiden. Bij elk initiatief voor het plaatsen van windturbines is het raadzaam om al in een vroeg stadium het gesprek op gang te laten komen tussen initiatiefnemer, omwonenden, de gemeente(n) en de provincie.

Wij hechten er waarde aan dat initiatiefnemers belanghebbende partijen, zoals omwonenden, zowel financieel laten participeren als betrekken bij de afwegingen over nieuwe locaties, aantal, hoogte van de windturbines etc. Dit kan bereikt worden door de belanghebbende partijen in een zo vroeg mogelijk stadium bij de planvorming te betrekken. Hiervoor kunnen bijvoorbeeld informatieavonden georganiseerd worden waarbij partijen actief mee kunnen denken over de voornoemde te maken afwegingen.

De initiatiefnemer doet er goed aan om op voorhand met alle betrokken partijen na te gaan op welke manier de participatie vormgegeven kan worden. Het is belangrijk om een zo breed mogelijke afspiegeling van de omgeving mee te laten denken. Wij kunnen met initiatiefnemers en gemeenten meedenken bij de totstandkoming van een participatieplan en bij de communicatie rondom een project.

Wij vinden het belangrijk dat initiatiefnemer de manier waarop geparticipeerd kan worden, in een participatieplan beschrijft. Het verdient aanbeveling om met participatie te starten vóórdat het ruimtelijk besluitvormingsproces aanvangt. Gedragscodes zoals die door de NWEA en de NLVOW zijn ontwikkeld, maar ook de gedragscode die door onze partners in het Gelders Energie Akkoord wordt ontwikkeld, kunnen hiervoor als inspiratiebron worden gebruikt.

Wij hechten daarnaast waarde aan een evenwichtige verdeling van lusten en lasten van een windpark. Naast participatie in het ruimtelijke proces is het belangrijk dat belanghebbende partijen ook de mogelijkheid hebben om financieel te participeren. Wij zien de volgende mogelijkheden voor participatie:
- financiële participatie door het instellen van een (lokaal) beleggingsfonds of het uitbrengen van obligaties;
- een coöperatie of burgerinitiatief als (mede) initiatiefnemer;
- instellen van een gebiedsfonds;
- financiële steun aan (duurzaamheids)initiatieven in een regio;
- compensatie door korting op elektriciteit voor omwonenden.

Bij het beoordelen van windenergieplannen nemen we ook de inspanningen in relatie tot participatie en het creëren van draagvlak in ogenschouw.

4. Visieschets Energietransitie

In de visieschets Energietransitie zijn locaties en gebieden aangegeven. Deze worden hierna toegelicht. De visieschets biedt geen volledig of limitatief beeld, maar schetst mogelijkheden en ontwikkelingen die wij op dit moment zien vanuit het perspectief van de Omgevingsvisie. De locaties zijn indicatief aangeduid op de Visieschets, vanuit een weloverwogen zoekproces. Voor de milieueffecten wordt verwezen naar de eerder uitgevoerde milieueffectrapportages, zoals opgenomen in de Omgevingsvisie van 2018.

4.1 Windenergie: bestaand en in aanbouw

Dit zijn locaties waar tot mei 2018 al windturbines staan of in aanbouw zijn. In de navolgende tabel zijn deze locaties opgenomen. Samen met de Windenergie locaties in paragraaf 4.2 is hiermee voldoende ruimte gereserveerd om de met het Rijk afgesproken doelstelling van 230,5 MW te behalen.

Windenergie bestaand en in aanbouw

Gemeente	*Aantal windturbines*	*Potentieel opgesteld vermogen*
Aalten	8 x 2 MW	16 MW
Buren	4 x 2 MW	8 MW
Culemborg	3 x 2 MW	6 MW
Duiven	4 x 2 MW	8 MW
Ede	2 x 3,2 MW	6,4 MW
Montferland/Oude IJsselstreek	6 x 2 MW	12 MW
Nederbetuwe (Echteld)	4 x 2 MW	8 MW
Nijmegen (De Grift)	5 x 2,5 MW	12,5 MW
Zutphen	3 x 2 MW	6 MW
Neerijnen (Deil)	11 x 3,6 MW	39,6 MW
Zevenaar (Bijvanck)	4 x 3,3 MW	13,2 MW
Oude IJsselstreek (Den Tol)	9 x 3,5 MW	31,5 MW
Totaal		**167,2 MW**

4.2 Windenergie locaties

Dit zijn locaties waarvoor draagvlak is bij de betrokken gemeenteraden (uitgezonderd Zaltbommel), zie de navolgende tabel. Samen met de bestaande locaties en de locaties in aanbouw, zie paragraaf 4.1, is hiermee voldoende ruimte gereserveerd om de Gelderse doelstelling van 230,5 MW te behalen.

Windenergie locaties

Gemeente	*Aantal windturbines*	*Potentieel opgesteld vermogen*
Harderwijk	3 x 2,4 MW	7,2 MW
Nijmegen (Engie)	2 x 2,4 MW	4,8 MW
Nijmegen	1 x 2,4 MW	2,4 MW
Nijmegen	4 x 2,4 MW	9,6 MW
Geldermalsen (Avri)	3 x 3,6 MW	10,8 MW
Arnhem (Kleefsewaard)	4 x 3,6 MW	14,4 MW
Oldebroek (Hattemerbroek)	4 x 3,6 MW	14,4 MW
Overbetuwe (Park15)	4 x 2,4 MW	9,6 MW
Zutphen	3 x 3,4 MW	10,2 MW
Locaties met een inpassingsplan obv de Elektriciteitswet 1998[1]		
Zaltbommel (Bommelerwaard-A2)	4 x 2 MW	8 MW
Totaal		**91,4 MW**

1 Op basis van de Elektriciteitswet 1998 is de provincie verplicht een inpassingsplan vast te stellen indien de betrokken gemeenteraad weigert mee te werken aan het realiseren van een windpark met een opgesteld vermogen van 5-100 MW en een initiatiefnemer een voornemen voor de aanleg of uitbreiding van een windpark schriftelijk gemeld heeft. Een dergelijke verplichting bestaat niet indien het initiatief in strijd is met een goede ruimtelijke ordening. Het voor windpark Zaltbommel ingediende verzoek voldoet aan de in de Elektriciteitswet 1998 gestelde eisen. Voor deze locatie bestaat er geen draagvlak bij de betreffende gemeenteraad.

4.3 Windenergie kansrijke locaties voor extra ontwikkeling

Deze locaties moeten worden gezien als locaties voor de langere termijn, zie navolgende tabel. De locaties kunnen van belang zijn voor de langere termijn doelstelling richting energieneutraliteit, de periode tot 2050. Om ook deze doelstelling te behalen, zal extra inzet op windenergie nodig zijn.

Kansrijke locaties voor extra ontwikkeling

Gemeente	*Aantal windturbines*	*Potentieel opgesteld vermogen*
Apeldoorn	9 x 2,4 MW	21,6 MW
Beuningen	10 x 2,4 MW	24 MW
Culemborg	2 x 3 MW	6 MW
Geldermalsen	20 x 2,4 MW	48 MW
Ermelo	7 x 2,4 MW	16,8 MW
Heumen	7 x 2,4 MW	16,8 MW
Totaal		**133,2 MW**

4.4 Windenergie mogelijk

In deze gebieden ziet de provincie op voorhand geen belemmeringen voor de ontwikkeling van windenergie.

4.5 Windenergie uitgesloten

In deze gebieden is plaatsing van windturbines niet toegestaan en zal de provincie, gelet op de ter plaatse aanwezige cultuurhistorische respectievelijk natuurwaarden, niet meewerken aan ruimtelijke planvorming hiervoor. Het gaat hier om twee categorieën:

- windturbines uitgesloten vanwege provinciale doelen. Dit geldt voor delen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en voor de weidevogel- en rustgebieden voor winterganzen. Voor deze vogelsoorten geldt dat het behoud van open gebied essentieel is;
- windturbines uitgesloten vanwege wettelijke beperkingen. Dit geldt voor laagvliegroutes, luchthavens en omliggende zones en antenneparken.

Laagvliegroutes

Er zijn 2 laagvliegroutes voor straaljagers in Nederland. Beide routes lopen door Gelderland. Binnen deze routes (beide circa 4 kilometer breed) gelden bouwhoogtebeperkingen voor nieuwe ontwikkelingen, en mogen windturbines niet gerealiseerd worden.
Voor laagvlieggebieden (bijvoorbeeld voor helikopteroefeningen) geldt geen wettelijke bescherming.

Luchthavens
Rondom luchthavens gelden bouwhoogtebeperkingen om het vliegen van en naar deze luchthavens niet te hinderen. Voor vliegvelden Teuge en Deelen gelden obstakelvrije vlakken waar geen hoogbouw mag plaatsvinden en voor vliegveld Deelen gelden tevens beperkingen voor een deel van de aanvliegroutes, de zogenaamde invliegfunnels. Over het algemeen geldt: hoe verder van de luchthaven, des te hoger mag er worden gebouwd.

Antenneparken
Er is één groot antennepark in Gelderland, bij Eibergen. Nabij deze zend- en ontvangstinstallatie gelden bouwhoogtebeperkingen en mogen geen windturbines gerealiseerd worden.

4.6 Windenergie in GNN
Voor de plaatsing van windturbines is een uitzondering gemaakt voor delen van het GNN waar de effecten op de kernkwaliteiten op voorhand als beperkt worden ingeschat.
Deze delen van het GNN liggen in zones langs Rijkswegen. Uitgezonderd zijn de delen van het GNN die in het vogelrichtlijngebied Veluwe, weidevogelgebieden en rustgebieden voor winterganzen zijn gelegen. Hierbij is een maximale afstand van 850 meter vanaf Rijkswegen gehanteerd.

Oprichting van windturbines is in deze delen van het GNN mogelijk als samen met de realisatie van de windturbines maatregelen worden getroffen die per saldo aantasting van de kernkwaliteiten van het GNN voorkomen. In dat saldo zijn vergroting van de oppervlakte natuur en versterking van de ecologische samenhang belangrijke randvoorwaarden. De versterking wordt vastgelegd in een natuurversterkingsplan.

Projecten die (deels) gelegen zijn in deze delen van het GNN en waarbij aansluitend meer windturbines gerealiseerd kunnen worden in delen waar voornoemde uitzondering niet geldt, kunnen voor Gedeputeerde Staten aanleiding zijn om aan Provinciale Staten voor te stellen de begrenzing van het gebied GNN waarbinnen windturbines onder voorwaarden mogelijk zijn, aan te passen.

4.7 Windenergie locaties niet-kansrijk
In delen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, het Gelders Natuurnetwerk en Natura 2000-gebieden acht de provincie het plaatsen van windturbines niet kansrijk. De provincie wil deze gebieden echter op voorhand niet geheel uitsluiten.

Nieuw Hollandse Waterlinie
Vanwege de kernkwaliteiten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie wordt het oprichten van windturbines niet kansrijk geacht. In de open schootsvelden van dit potentiële werelderfgoed is het oprichten van windturbines wel uitgesloten. Als door een zorgvuldige inpassing en ontwerp de kernkwaliteiten niet worden aangetast kunnen windturbines in de overige delen wel gerealiseerd worden.

Gelders Natuur Netwerk (GNN)
In het GNN geldt in de basis geen nieuwe initiatieven. Er zijn enkele uitzonderingen mogelijk, naast de uitzondering die beschreven is in de vorige paragraaf. Dat zijn ontwikkelingen van groot openbaar belang én waarvoor - overtuigend gemotiveerd - geen alternatieven bestaan. Voor dergelijke uitzonderingen gelden specifieke spelregels die garanderen dat het Gelders Natuurnetwerk in stand blijft (het nee, tenzij principe).

Natura 2000
De Wet natuurbescherming beschermt Natura 2000-gebieden tegen ontwikkelingen die de instand–houdingsdoelstellingen kunnen aantasten. Om te beoordelen of windturbines toegestaan zijn, moeten de effecten op de aangewezen habitattypen, soorten en natuurlijke kenmerken in beeld worden gebracht. Wanneer significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet kunnen worden uitgesloten, is een passende beoordeling verplicht. De passende beoordeling maakt inzichtelijk of de activiteit haalbaar is vanuit de Wet natuurbescherming.

4.8 Windenergie aandachtsgebied
In diverse gebieden zijn specifieke objecten die aandacht vragen bij de ontwikkeling van een windturbine–park. In deze gebieden is het gesprek met de juiste partijen nodig om de (on)mogelijkheden in een zo vroeg mogelijk stadium duidelijk te krijgen. Het gaat om zones rondom de volgende objecten:
- buisleidingen;
- hoogspanningsleidingen;
- bebouwde kommen, met uitzondering van bedrijventerreinen;
- spoorwegen;
- rijkswegen.

De plaatsing van windturbines kan rondom deze objecten beperkt worden door wettelijke normen. De provincie zal niet meewerken aan ruimtelijke planvorming indien niet voldaan wordt aan wettelijke normen.

De indicatieve zones die bij deze objecten als aandachtsgebied zijn aangegeven, zijn afhankelijk van de hoogte en het type windturbine dat gehanteerd wordt. Dit zal variëren per project.

Buis- en hoogspanningsleidingen
Windturbines mogen niet op buis- en hoogspanningsleidingen worden geplaatst. In het Handboek Risicozonering Windturbines zijn richtlijnen opgenomen voor de afstand tussen leidingen en windturbines. Voor buis- en hoogspanningsleidingen wordt rekening gehouden met de mogelijkheid dat een windturbines omvalt, een gondel of rotor naar beneden valt dan wel een rotorblad bij nominaal toerental afbreekt en wordt weggeslingerd. De afstand is daarmee afhankelijk van het type windturbine. Binnen die afstand is overleg met de beheerder (Gasunie of TenneT) noodzakelijk. Afhankelijk van de specifieke situatie (o.a. diepte van de buisleiding en leveringszekerheden) kan eventueel van de afstand afgeweken worden. Op de kaart is een indicatieve afstand van 190 meter aan weerszijden van de leiding als aandachtsgebied aangegeven.

Bebouwde kommen met uitzondering van bedrijventerreinen
Windturbines mogen niet te dicht bij geluidsgevoelige bestemmingen staan (zoals woningen, scholen en ziekenhuizen). Voor geluid zijn jaargemiddelde geluidsnormen opgenomen in het Activiteitenbesluit. Er gelden geen afstandsnormen. Wel kan een indicatieve afstand aangehouden worden. Uitgaande van een moderne windturbine is een indicatie van deze afstand circa 400 meter. De daadwerkelijk aan te houden afstand kan overigens kleiner of groter zijn dan de aangehouden indicatieve afstand van 400 meter, en is afhankelijk van de specifieke situatie (bijv. type windturbine).
Door aandacht voor deze afstand worden in veel gevallen de effecten op grote hoeveelheden woningen beperkt of voorkomen.
Bij toetsing van concrete initiatieven zal aan de normen voor geluid en slagschaduw moeten worden voldaan zoals die zijn opgenomen in het Activiteitenbesluit. Ook voor cumulatie van geluid geldt dat dit bij toetsing van concrete initiatieven nader onderzocht en beoordeeld moet worden in het kader van een goede ruimtelijke ordening.

Spoorwegen
Nagenoeg alle spoorwegen in Nederland vallen onder de verantwoordelijkheid van ProRail. Volgens ProRail moet er, uit een oogpunt van externe veiligheid, tussen een windturbine en het hart van een spoorweg minimaal een afstand zitten van 7,85 meter + halve rotordiameter. De daadwerkelijk aan te houden afstand kan kleiner of groter zijn, afhankelijk van de specifieke situatie (bijv. type windturbine), maar dient in ieder geval minimaal 30 meter te bedragen. Uitgaande van een moderne windturbine is dp de kaart een indicatieve afstand van 60 meter aan weerszijden van een spoorweg aangehouden.

Rijkswegen
Zoals aangegeven in de Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkswaterstaats–werken moeten windturbines een afstand van minstens 30 meter uit de rand van de verharding of – indien sprake is van het plaatsen van een windturbine met een rotordiameter die groter is dan 60 meter – ten minste de halve rotordiameter aanhouden tot Rijkswegen. De daadwerkelijk aan te houden afstand kan kleiner of groter zijn, afhankelijk van de specifieke situatie (bijv. type windturbine). Voor andere wegen is geen beleidsregel opgesteld, maar kan de Beleidsregels analoog worden toegepast. Uitgaande van een moderne windturbine is op de kaart een indicatieve afstand van 50 meter aan weerszijden van een Rijksweg aangehouden.

4.9 Windenergie kleine- en mini-windturbines
In gebieden waar geen windturbines gerealiseerd kunnen worden vanwege wettelijke beperkingen of provinciaal beleid (zie Windenergie uitgesloten) kunnen ook geen kleine windturbines (<25 meter) gerealiseerd worden. Indien het opgewekte elektrisch vermogen minder dan 5 MW bedraagt, behoren kleine windturbines volgens de Elektriciteitswet 1998 tot de verantwoordelijkheid van de gemeente.

5. Inzet instrumentarium windenergie

Met het vaststellen van de locaties zijn windturbines nog niet gerealiseerd. Het is aan marktpartijen, ontwikkelaars en burgerinitiatieven om te komen met plannen voor de realisatie van windturbines. Met deze plannen, voorzien van de benodigde onderzoeken en met aandacht voor draagvlak en participatie van omwonenden, kunnen de initiatiefnemers het bevoegd gezag vragen om aanpassing van het bestemmingsplan en het verlenen van de benodigde vergunningen. Bij het Rijk kan een aanvraag ingediend worden voor een eventueel benodigde subsidie waarna de bouw van de windturbines kan worden gestart.

In dit proces heeft de provincie een ondersteunende rol. Zij zal daar waar knelpunten voor de realisatie ontstaan proberen deze weg te nemen. Dat kan onder meer door:

- inzet van een provinciale projectleider/procesregisseur;
- planmatige ondersteuning door het maken van een inpassingsplan;
- ondersteunen van burgerinitiatieven;
- uitwisseling van kennis en informatie;
- ondersteuning door middel van 3d-visualisatie.

Ondersteuning door de provincie is maatwerk en zal gebeuren op verzoek van gemeenten of initiatiefnemers (waaronder ook lokale energie-coöperaties en burgerinitiatieven).

Provincie Gelderland
Markt 11
6811 CG Arnhem
Postbus 9090
6800 GX Arnhem
026 359 99 99
provincieloket@gelderland.nl
www.gelderland.nl